

ЛІТЕРАТУРА

1. Лесіна Т. Концептуальні засади підготовки вихователя до розвитку соціальних умінь і навичок дошкільників. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Педагогічні науки*. 2018. Вип. 1. С. 102–105.

2. Павлюх Н. Механізми та чинники соціалізації дошкільників. *Наукові записки Національного педагогічного університету ім. М.П. Драгоманова. Серія : Педагогічні науки*. 2018. Вип. 139. С. 185–192.

3. Шулигіна Р., Коваль С. Особливості соціалізації дітей дошкільного віку в середовищі однолітків в умовах воєнної агресії: аналіз педагогічних та психосоціальних чинників впливу. *Освітньо-науковий простір*. 2023. Вип. 5 (2). С. 216–227.

Марта КЛИМЧУК
Дрогобич

ВИХОВАННЯ ПРАЦЕЛЮБНОСТІ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Сучасні суспільні тенденції підкреслюють необхідність посилення трудового виховання молоді, починаючи з дошкільного віку. Це відображено в законодавчих актах України, таких як закони «Про освіту» та «Про дошкільну освіту», Базовому компоненті дошкільної освіти та інших нормативних документах, де працьовитість визначається як ключова моральна якість, що впливає на майбутній успіх та задоволення від життя. Враховуючи, що наступні покоління, які стануть активними членами українського суспільства, зростали в період соціально-економічних криз, важливо звернути увагу на їхнє ставлення до праці. Негативні соціально-економічні явища останніх років вплинули на сприйняття суспільством соціальної та особистої цінності праці.

Майбутнє країни залежить від того, наскільки успішно ми зможемо виховати у дітей та молоді любов до праці, бажання працювати, реалізовувати свої здібності та професійні навички.

Тому в дошкільній педагогіці дедалі більше уваги приділяється формуванню творчої та працьовитої особистості, здатної принести користь суспільству. Проте існує розбіжність між заявленими цілями та реальною освітньою практикою в ЗДО, де недостатньо використовується або навіть втрачається виховний потенціал різних видів дитячої праці, включаючи художню.

Працьовитість відображає ставлення особистості до трудової діяльності, формуючись через набуття як практичних трудових навичок, так і відповідних морально-психологічних якостей. Виховання працьовитої людини є важливим соціальним завданням, що відповідає вимогам сучасного суспільства, де праця сприяє саморозвитку та самоствердженню.

Встановлення ціннісних орієнтирів щодо навколишнього світу та соціальних явищ лише починається у дошкільному віці, відображаючи особистий досвід, емоції та дії дітей. З огляду на важливість ціннісних основ, формування працьовитості у старших дошкільнят передбачає розширення моральних понять, які виникають у процесі трудової діяльності (індивідуальної та спільної з однолітками і дорослими), корекцію моральних уявлень про працю, засвоєння етичних норм поведінки під час різноманітної суспільно корисної діяльності. Це, зі свого боку, позитивно впливає на опанування дошкільниками інших доступних видів діяльності (ігрової, образотворчої, комунікативної, конструктивної, художньо-творчої) та сприяє їхній більш гармонійній соціалізації.

В освітній програмі «Українське дошкілля», у розділі «Предметно-практична діяльність» лінії «Дитина у світі культури», окреслено завдання для різних видів трудової діяльності старших дошкільнят, включаючи художню працю. Однак основний акцент робиться на розвитку практичних навичок роботи з різноманітними матеріалами (природними, штучними, папером, тканиною тощо). Також підкреслюється важливість розвитку творчості, уяви та естетичного смаку під час декорування виробів [2, с. 203]. Проте програма більше зосереджується на практичному аспекті працьовитості, недостатньо враховуючи її мотиваційні та емоційно-вольові складові.

У програмі «Світ дитинства» виховання працьовитості у старших дошкільнят розглядається як окреме завдання, що

взаємопов'язане з розвитком інших особистісних якостей, таких як відповідальність, незалежність, ініціативність, сумлінність та готовність виконувати завдання [1, с. 148]. Ця програма деталізує завдання з виховання дітей у праці, зберігаючи традиційні види та форми, включаючи ручну працю. Автори програми вважають, що «ручна праця повинна мотивувати дітей до роботи, стимулювати бажання створювати вироби для важливих для них людей (батьків, працівників дитячого садка, однолітків), а також навчати дітей цінувати результати своєї праці та самостійно ремонтувати книги, одяг та іграшки».

Програма розвитку дошкільнят «Я у Світі» приділяє особливу увагу формуванню працьовитості, виділяючи окремий модуль «Трудова діяльність». Організація цієї діяльності базується на традиційних формах дитячої праці: догляд за собою, робота в природі, чергування та творчість. Згідно з програмою, залучення дітей до різноманітних видів праці має стимулювати їх до активності (як наслідування, так і самостійної), творчого самовираження, винахідливості та старанності. При оцінці рівня розвитку працьовитості у старших дошкільнят (6–7 років) автори програми акцентують увагу на таких характеристиках, як мотивація до праці, старанність, здатність аналізувати результати роботи та вносити корективи, ефективне використання матеріалів та організація робочого простору [3, с. 294–295].

Аналіз чинних програм дошкільньої освіти показує, що виховання працьовитості у старших дошкільнят розглядається в контексті трудового виховання та соціальної адаптації. Художня праця у цих програмах переважно представлена як конструктивна діяльність з різними матеріалами, що свідчить про інтеграцію її змісту з образотворчою діяльністю на спільній художньо-конструктивній основі. Соціальна адаптація старших дошкільнят через трудову діяльність є ключовим аспектом освітніх програм.

Отже, працелюбність є важливою складовою формування ціннісних орієнтацій особистості, її моральних якостей. Виховання працелюбності сприяє розвитку самостійності, відповідальності, ініціативності, сумлінності, готовності до виконання доручень.

ЛІТЕРАТУРА

1. Світ дитинства : комплексна освітня програма для дошкільних навчальних закладів / Байєр О.М., Батліна Л.В., Богуш А.М. та ін. ; Л.В. Батліна, ред. Тернопіль : Мандрівець. 2015. 200 с.

2. Білан О. І. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля» / О. В. Низьковська, ред. Тернопіль : Мандрівець, 2017. 256 с.

3. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» (нова ред.) / Кононко О.Л. (наук. кер.), Аксьонова О.П., Аніщук А.М., Артемова Л.В. та ін. Київ : ТОВ «МЦФЕР-Україна», 2014. Ч. II. Від трьох до шести (семи) років. 452 с.

Віра КУЛЕНІЙ
Дрогобич

ЗМІСТ ВАЛЕОЛОГІЧНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Одним із завдань сучасної дошкільної освіти є валеологічне виховання дітей та пошук ефективних способів збереження, зміцнення і формування їхнього здоров'я. У дошкільному віці малюки дуже рухливі, легко приймають правила, починають свідомо ставитися до свого тіла, вивчати його особливості, обирати еталони для наслідування, цікавляться можливостями вдосконалення організму. Відтак відповідальне ставлення до власного здоров'я набуває особливої актуальності.

Важливо розуміти, що валеологічне виховання – довготривалий процес, що починається з раннього дитинства та спрямований на формування основ здорового способу життя. Здоров'я – це не лише відсутність хворіб, а й позитивний емоційний та фізичний стан. Тому взаємопов'язаними є такі його критерії:

фізичне здоров'я: розвиненість фізичних якостей (спритність, витривалість, сила), морфологічні показники (ріст, вага); функціональний стан організму (робота серцево-судинної, дихальної та інших систем); загартованість (стійкість до